

Pospíšilová, Jana

Památce Viery Gašparíkové (15. 4. 1928 Martin – 22. 2. 2023 Bratislava)

Slavica litteraria. 2023, vol. 26, iss. 1, pp. 125-126

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2023-1-10>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78203>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20230620

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Památce Viery Gašparíkové

(15. 4. 1928 Martin – 22. 2. 2023 Bratislava)

Jana Pospíšilová (Brno)

Na konci února se zástupci akademických institucí ze Slovenska, Brna a Prahy rozloučili v bratislavském krematoriu s nestorkou slovenské etnologie PhDr. Vierou Gašparíkovou, DrSc. Neúnavná, vytrvalá a systematická badatelka zabývající se celý život lidovou prózou reprezentovala od šedesátých let minulého století dobrou úroveň československé a v posledních třiceti letech slovenské folkloristiky v zahraničí i v domácím prostředí. V. Gašparíková pracovala téměř celý život v Národopisném ústavu SAV (dnes Ústav etnologie a sociálnej antropológie SAV), byla členkou mnoha vědeckých týmů a společností a řadu získaných ocenění dovršilo v roce 2008 mezinárodní uznání od německé Nadace pohádek Waltera Kahna – stala se při slavnostním předávání v německém Volkachu nositelkou Evropské ceny za pohádky (Europäische Märchenpreis).

I při omezených možnostech navštěvovat zahraniční instituce a archívy se vždy snažila o komparativní přístup ke studované problematice a její pozdější spolupráce s mnoha zahraničními badateli vyústila v řadu projektů a publikací i ve světě slavistiky. Vedle zbojnické tradice ve slovenském prozaickém folkloru nebo humoristických podání byla jejím stěžejním tématem pohádka. Na ni se také odvolává titul knihy *Stretnutie s rozprávkou. Pohľad do života a diela etnologickej PhDr. Viery Gašparíkovej, DrSc.* (Bratislava 2011). Tato publikace editovaná její blízkou spolupracovnicí Hanou Hlôškovou podává přehled o životě a díle badatelky, obsahuje její vědeckou bibliografii, přehled o účasti na zahraničních konferencích a kongresech, terénních výzkumech, udělených cenách, členství ve vědeckých společnostech atd., a také výmluvnou korespondenci související s udělením evropské ceny. Podrobný přehled o činnosti V. Gašparíkové podala H. Hlôšková také na stránkách tohoto časopisu při příležitosti jejich devadesátých narozenin.¹

Dílo Viery Gašparíkové je rozsáhlé. Představují ho studie i monografie a za všechny zde jmenuji několik titulů: *Slovenské ľudové rozprávky I.–III.* (1993, 2001, 2004), v nichž edičně zpracovala rozsáhlý vypravěčský fond slovenských vypravěčů, který v rámci terénních výzkumů zaznamenali v meziválečném období studenti Slovanského semináře FF UK pod vedením prof. Franka Wollmana. S velkým potěšením přivítala nález „ztracených“ moravských wollmanovských sběrů, které v současnosti připravuje (i po společných konzultacích a rozhovorech) k vydání kolektiv zahrnující obory literatury, etnologie

1 HLÔŠKOVÁ, Hana: *PhDr. Viera Gašparíková, DrSc. sa dožila významného životného jubilea*. *Slavica litteraria* 21, 2018, č. 2, 111–113.

a dialektologie (A. Zelenková, J. Pospíšilová, J. Luffer, Z. Komárková). Při zpracování tzv. wollmanovského archivu se V. Gašparíková zaměřila také na klasifikaci a katalogizaci lidové prózy. Výsledkem je *Katalóg slovenskej ľudovej prózy I.–II.* (1991–1992).

Širší komparativní studium, metodologické a editorské pojetí Viery Gašparíkové představuje mezinárodní syntéza o zbojnické tradici v Karpatech, která vyšla v rusko-anglické verzi pod názvem *Heroes or Bandits? – Geroj ili zbojnik?* (2002). Svůj odborný zájem cílila nejen k vědecké obci, ale také k dětskému čtenáři, a to zejména ve sbírkách pohádek, jako je například publikace *Spievajúca lipka. Rozprávky západných Slovanov* (1972). V populárně-vědeckých dílech *Ostrovitipné príbehy i veľiké cigánstva a žarty* (1980) a *Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas I., II.* (1984–1985) přiblížila širšímu čtenářskému publiku žánry humoristického vyprávění a pohádky. Pro zahraniční zájemce o lidovou prózu Slovanů připravila titul vydaný v Německu *Slowakische Volksmärchen* (2000).

V roce 1988 stála spolu s Oldřichem Sirovátkou při zrodu Mezinárodního informačního bulletinu Slavistická folkloristika, který je dodnes informačním fórem Komise slovenského folklóru při Mezinárodním komitétu slavistů. Angažovala se také v předsednictvu Slovenského komitétu slavistov. S brněnskými kolegy a kolegyněmi z Ústavu etnologie AV ČR měla čilé kontakty, které přerůstaly v přátelství. V době, kdy slovesné folkloristice nebylo v českých zemích dáno rozvíjet se institucionálně, setkávali se její představitelé neformálně. Na jedno takové setkání jsem byla přizvána. Konalo se v chalupě ve Vysokém nad Jizerou, kde v památném domě po písmáku Věnceslavu Metelkovi sídlil tenkrát předčasně penzionovaný významný český folklorista Jaromír Jech. Přátelská debata byla podnětem myslím k nejedné studii nebo publikaci (i společně).

Vždy usměvavá a vlídná žena vyzařovala vnitřní sílu a pozitivní přístup k životu do posledních chvil svého života. Vyrůstajíc v intelektuálním prostředí rodiny žijící v „turčianské zahrádce“ byla ztělesněním čechoslovakismu, s nímž korespondovalo i rodinné zázemí a profesní zaměření její tety Anny Gašparíkové-Horákové (1896–1987), jež byla osobní archivářkou T. G. Masaryka a později manželkou slavisty akademika Jiřího Horáka. Nejen v evropské folkloristice, ale také v rodině Gašparíkové z Martina představovala Vierka mimořádnou osobnost.

Čest její památce!

PhDr. Jana Pospíšilová, Ph.D.

Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno, Česká republika

pospisilova@eu.cas.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.